Ministerie van Justitie en Veiligheid

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Directoraat-Generaal Migratie

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Onze referentie
8054280

Uw referentie
2026Z18552

Datum 16 november 2026
Betreft Antwoorden Kamervragen over verspreide berichten van burgerwachten in verschillende gemeenten

Hierbij bied ik u, mede namens de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, de antwoorden aan op de schriftelijke vragen van de leden Westerveld en Kathmann (beiden PRO) over verspreide berichten van burgerwachten in verschillende gemeenten.

Deze vragen werden ingezonden op 10 september 2026 met kenmerk 2026Z18552.

De Minister van Asiel en Migratie,

Bart van den Brink

Vragen van de leden Westerveld en Kathmann (beiden PRO) aan de minister van Asiel en Migratie en de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat over verspreide berichten van burgerwachten in verschillende gemeenten (ingezonden 10 september 2026, 2026Z18552)

Vraag 1
Hoe gaat u ervoor zorgen dat er landelijk zicht komt op burgerwachten die overgaan tot intimidatie, bedreiging, stalking, laster, bekladding of doxing?

Vraag 2
Wat gaat u eraan doen dat er meerdere groepen door het land heen worden opgericht die overgaan tot bovengenoemde strafbare feiten om opvangbewoners, voorstanders van opvang en vrijwilligers in opvanglocaties te intimideren en online mensen oproepen om hieraan mee te doen?

Antwoorden op vraag 1 en 2
In Nederland is er geen verbod op buurtpreventie of op het vormen van burgerwachten, mits zij zich niet richten op het handhaven van de veiligheid en openbare orde door (dreiging met) geweld. Burgers zijn, binnen de grenzen van de wet, vrij om, al dan niet in collectief verband in een signalerende functie, vorm te geven aan bescherming van hun directe leefomgeving. Dat laat onverlet dat burgers zich dienen te houden aan de wettelijke grenzen, er geenszins sprake mag zijn van eigenrichting, uitlokking, intimidatie en dat in het geval van openbare orde verstoringen en/of strafbare feiten altijd de politie moet worden ingeschakeld.

Het voorkomen en bestrijden van strafbare feiten is primair een taak van de lokale driehoek, met ondersteuning van het Rijk. Instrumenten zijn onder meer strafrechtelijke opsporing en vervolging (waaronder de sinds 2024 strafbaar gestelde doxing) en civielrechtelijke stappen waar passend. Wij ondersteunen gemeenten en politie met actuele handelingsperspectieven en expertise, inclusief scenario's voor opvanglocaties en demonstraties.

Vraag 3
Hoe gaat u ervoor zorgen dat mensen bij opvanglocaties hun (vrijwilligers)werk kunnen blijven doen, veilig kunnen wonen en zich kunnen en durven uit te spreken voor een opvanglocatie?

Antwoord vraag 3
Het is aan de burgemeester om de openbare orde in de gemeente te handhaven. Indien sprake is van geweld of intimidatie kunnen werknemers, vrijwilligers en asielzoekers terecht bij het COA voor ondersteuning, hulp en begeleiding en bij de politie om aangifte te doen.

Het kabinet vindt het belangrijk dat gemeenten die hun verantwoordelijkheid nemen om opvang te realiseren hierbij voldoende worden ondersteund. De Vereniging van

Nederlandse Gemeenten (VNG) heeft hierom het Ondersteuningsteam Asiel opgericht, waarin kennis en expertise wordt gebundeld en dat gemeenten op verzoek ondersteunt bij verschillende aspecten rondom een opvanglocatie.

Vraag 4
Hoe zorgt u ervoor dat mensen die geïntimideerd zijn in hun dorp door anti-azc groeperingen veilig genoeg zijn en zich veilig genoeg voelen om zich wel nog uit te spreken tijdens bijvoorbeeld inspraakavonden?

Antwoord vraag 4
De burgemeester kan, in samenwerking met het OM en de politie in de driehoek, hiervoor aanvullende maatregelen nemen. Bijvoorbeeld: beveiliging, begeleiding van en naar een locatie, hybride of gespreide inspraakmomenten. Daarnaast kan de eigenaar van een gebouw huisregels opstellen. Dit zijn instructies voor hoe men zich dient te gedragen in het gebouw om een ordelijke gang van zaken te bevorderen. Gemeenten krijgen ook advies van het Ondersteuningsteam Asiel, bijvoorbeeld om directe omwonenden rechtstreeks uit te nodigen, hun zorgen te bespreken en ze voorrang te geven bij inspraakmomenten.

Vraag 5
Hoe zijn inspraakavonden nog een nuttig instrument als een groot deel van de bewoners niet meer durft te komen?

Antwoord op vraag 5
Inspraak blijft waardevol mits veilig. Gemeenten kunnen alternatieve of aanvullende vormen inzetten: schriftelijk/online inspreken, kleinere themasessies, moderatie door onafhankelijke voorzitters, en waar nodig besloten spreekuren voor kwetsbare deelnemers. Zo blijft het besluitvormingsproces evenwichtig. Inspraak is niet de enige manier om bewoners te betrekken; gemeenten zetten daarnaast in op meer presentie via wijk/buurtmanagers, sociale wijkteams en wijkagenten. Deze kunnen ook zorgen en grieven van betrokkenen bespreken.

Vraag 6
Bent u bereid te monitoren hoe vaak er strafbare feiten worden gepleegd door dit soort burgerwachten zodat u beleid kunt opstellen om deze tegen te gaan?

Antwoord op vraag 6
In Nederland is er geen verbod op buurtpreventie of op het vormen van burgerwachten, mits zij zich niet richten op het handhaven van de veiligheid en openbare orde door (dreiging met) geweld. Burgers zijn, binnen de grenzen van de wet, vrij om, al dan niet in collectief verband in een signalerende functie, vorm te geven aan bescherming van hun directe leefomgeving. Dat laat onverlet dat burgers zich dienen te houden aan de wettelijke grenzen, er geenszins sprake mag zijn van eigenrichting, uitlokking, intimidatie en dat in het geval van openbare orde verstoringen en/of strafbare feiten altijd de politie moet worden ingeschakeld. Ook kan de politie (in gevallen) proactief in contact treden met groeperingen om een begrenzend gesprek te voeren.

Er is momenteel geen incidentcode binnen de politie systemen waarin kan worden bijgehouden of een strafbaar feit gepleegd wordt door iemand die ook deelnam aan een burgerwacht. Het toevoegen hiervan zal ook een te grote administratieve last vragen van de politie en er zijn voor zover bekend geen signalen dat dit in grote getalen gebeurt waardoor dit te rechtvaardigen is.

Vraag 7
Bent u van mening dat het eenmalig voeren van een rechten- en plichtengesprek voldoende is om opvangbewoners op de hoogte te brengen van waar zij aangifte kunnen doen nu er op zoveel plekken in het land intimidatie, stalking en soms zelfs brandstichting plaatsvindt? Bent u bereid ervoor te zorgen dat opvangbewoners gericht geïnformeerd worden over wanneer er een strafbaar feit tegen hen wordt gepleegd gezien de huidige situatie? Zo nee, waarom niet?

Antwoord op vraag 7
In het eerste groepsgewijze rechten- en plichtengesprek worden bewoners gewezen op de kanalen om een signaal of klacht over medebewoners, voorzieningen of COA-medewerkers te uiten. Bewoners worden ook gewezen op de klachtenregeling op www.mycoa.nl/nl/coa-klachtenregeling.

Behalve bij het rechten- en plichtengesprek kunnen bewoners zich in geval van intimidatie, stalking, brandstichting of andere strafbare voorvallen altijd individueel wenden tot een medewerker van het COA. En bewoners kunnen voor al hun vragen over uiteenlopende onderwerpen ook terecht bij de COA-infobalie die op locaties aanwezig is.

Wanneer zich intimidatie en stalking voordoen, worden asielzoekers te allen tijde aangemoedigd om aangifte te doen van deze misdrijven. Zij worden hierbij ondersteund door het COA.

Vraag 8
Worden opvangbewoners ook gewezen op meldmogelijkheden bij de Autoriteit Persoonsgegevens en de Autoriteit Consument & Markt, zodat zij zich kunnen beroepen op hun online- en privacyrechten?

Vraag 9
Kunt u afspraken maken met deze autoriteiten om de bestaande meldmogelijkheden toegankelijk te maken voor opvangbewoners?

Antwoorden op vraag 8 en 9
Via de website ‘mycoa.nl’ worden asielzoekers geïnformeerd over hun privacyrechten en de mogelijkheid om meldingen te doen bij de Autoriteit Persoonsgegevens. De rechten en plichten verklaring en privacyverklaring verwijzen hier ook naar. De functionaris gegevensbescherming van het COA kan hier desgewenst in ondersteunen.

Vraag 10
Bent u bereid om proactief gemeenten aan te bieden een gesprek te voeren wanneer er zulke groepen gevormd zijn om een gezamenlijke aanpak te formuleren? Zo nee, waarom niet?

Antwoord op vraag 10
Het Ondersteuningsteam Asiel ondersteunt gemeenten met een aanpak die per gemeente gezamenlijk op maat wordt ingericht. Gemeenten worden op dit ondersteuningsteam gewezen.

Vraag 11
Wat vindt u van het feit dat raadsleden in Tholen niet naar buiten konden na de raadsvergadering dinsdagavond 1 september j.l. vanwege de veiligheid bij een anti-azc-demonstratie?

Antwoord vraag 11
Dat is onacceptabel. Raadsvergaderingen dienen te allen tijde veilig en transparant plaats te kunnen vinden. Raadsleden moeten zich daarbij vrij voelen om zich te uiten zoals zij dat willen en daarbij niet oneigenlijk onder druk worden gezet door bijvoorbeeld het blokkeren van het gemeentehuis. Daarnaast geldt dat het demonstratierecht een fundamenteel recht is en dat zowel een raadsvergadering als een demonstratie doorgang moet kunnen vinden, mits hierbij geen sprake is van intimidatie en geweld.

Vraag 12
Maakt u zich zorgen dat intimidatie van raadsleden en wethouders rondom azc-besluiten kan leiden tot schade aan de veiligheid van deze mensen en aan onze lokale democratie?

Antwoord op vraag 12
Ja. Als kabinet staan we achter onze decentrale politieke ambtsdragers. Intimidatie van lokale bestuurders en volksvertegenwoordigers raakt de persoonlijke veiligheid én de democratische besluitvorming. Hiermee worden de grenzen van onze democratische rechtsstaat overschreden en daar moeten wij tegen op treden, als Rijk en decentrale overheden gezamenlijk.

Vraag 13
Wat gaat u doen om dit soort escalaties in de toekomst te voorkomen en raadsleden en wethouders die een beslissing moeten maken over de komst van een azc te steunen – waartoe zij ook besluiten?

Antwoord op vraag 13
Lokale bestuurders en volksvertegenwoordigers moeten vrij en zonder oneigenlijke druk besluiten kunnen maken. Om hen hierbij te ondersteunen zijn er vanuit BZK verschillende voorzieningen beschikbaar. Zo is vanuit het programma Weerbaar Bestuur het leernetwerk Veilig Vergaderen opgericht, waar medeoverheden kennis, ervaring en beste praktijken delen over het veilig en toegankelijk organiseren van openbare vergaderingen. Verder kunnen raadsleden bij het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV) een veiligheidsscan van hun woning aanvragen. Decentrale

bestuurders kunnen ook bij het CCV een beveiligingsadvies op maat aanvragen. Deze worden door BZK gefinancierd.

Daarnaast kunnen gemeenten via het ondersteuningsteam Asiel ondersteuning op maat krijgen voor vraagstukken rondom de asielopgave. Voor deze ondersteuning werkt de VNG samen met o.a. BZK, JenV en het NGB.

Vraag 14
Wat vindt u van het feit dat in de nacht van 10 augustus j.l. 28 asielzoekers in Surhuisterveen werden tegengehouden om naar de nachtopvang te gaan om te slapen?

Antwoord op vraag 14
Het tegenhouden van mensen op weg naar nachtopvang is niet acceptabel. Het is aan de afzonderlijke partijen binnen de lokale driehoek om hier vanuit hun specifieke bevoegdheden een rol in te vervullen en de veilige doorgang te waarborgen.

Vraag 15
Zijn er meer van dit soort incidenten bij u bekend? Hoe vaak is dit voorgekomen?

Antwoord op vraag 15

De politie houdt geen overzicht bij van dergelijke incidenten. In het geval van strafbare feiten is het van belang om aangifte te doen bij de politie. Het is in eerste instantie aan het Openbaar Ministerie en vervolgens aan de rechter om te beoordelen of al dan niet sprake is van een strafbaar feit. Eventuele andere aanvullende maatregelen zijn aan de lokale driehoek.

Vraag 16
Hoe gaat u ervoor zorgen dat asielzoekers in het vervolg niet worden tegengehouden en geïntimideerd worden als zij onderweg zijn naar hun aangewezen slaapplek?

Antwoord op vraag 16
Op grond van artikel 172 van de Gemeentewet is de burgemeester belast met de handhaving van de openbare orde. De driehoek, bestaande uit burgemeester, politie en OM kan besluiten maatregelen te nemen zoals inzet van beveiliging of begeleiding op kwetsbare trajecten, duidelijke communicatie met omwonenden, en snelle strafrechtelijke afdoening bij overtredingen. Bij herhaling kan de burgemeester extra toezicht instellen en wanneer er herhaaldelijk sprake is van verstoring van de openbare orde kunnen gebiedsverboden worden opgelegd.

Vraag 17
Bent u bekend met de berichten over ‘Defend Den Bosch’ en de intimidatie van Syrische jongeren op de Kermis in Den Bosch?

Antwoord op vraag 17

Ja.

Vraag 18
Wat vindt u van het feit dat een groep die linken lijkt te hebben met rechtsextremisme jonge Syriërs lastigvalt op de kermis in Den Bosch en online berichten verspreidt die hiertoe oproepen? Hoe gaat u helpen optreden tegen dit soort groepen?

Antwoord op vraag 18
Laat ik vooropstellen dat in Nederland geen ruimte is voor haat, opruiing of het aanzetten tot geweld. Extremistische en racistische uitingen zijn verwerpelijk en horen niet thuis binnen onze samenleving. Het kabinet staat voor een open en vrije samenleving waarin iedereen in vrijheid met elkaar samenleeft en kan genieten van de grondwettelijke vrijheden.

Vraag 19
Wordt er toezicht gehouden op de online oproepen die groeperingen zoals 'Defend Den Bosch' online verspreiden om met groepen mensen jongeren te belagen op de kermis, of om bijvoorbeeld huizen te bekladden? Op welke manier wordt hiertegen opgetreden? Hoe wordt hierin samengewerkt met de lokale driehoek?

Antwoord op vraag 19
Bij handhaving van de openbare treedt de politie op onder gezag van de burgemeester. Voor het handhaven van de openbare orde verzamelt de politie ook online informatie. Daarbij mag de politie op dit moment niet meer dan een geringe inbreuk maken op de persoonlijke levenssfeer van de betrokkenen. Om de politie meer bevoegdheden te geven om informatie over (mogelijke) schendingen van de openbare orde te vergaren, wordt momenteel een wetsvoorstel voorbereid.

Vraag 20
Is bij u bekend of en hoe vaak er melding wordt gemaakt van online oproepen die leiden tot strafbare feiten door groeperingen als 'Defend Den Bosch'? Heeft u indicaties dat hier tijdig en effectief tegen wordt opgetreden?

Antwoord op vraag 20

De politie houdt geen overzicht bij van of en hoe vaak er melding wordt gemaakt van online oproepen die leiden tot strafbare feiten door groeperingen.

Vraag 21
Is bekend of 'Defend Den Bosch' ook betrokken was bij de bekladdingen en intimidatie bij gemeente Engelen?

Antwoord op vraag 21
Zoals aangegeven in het commissiedebat terrorisme en extremisme van 27 mei jl. door de minister van Justitie en Veiligheid is Defend geen vastomlijnde organisatie. Het is een verzameling aan heterogene groepen die wisselend georganiseerd zijn en in wisselende

mate leden hebben die extremistische narratieven aanhangen. Wel blijkt dat leden van deze groep de onrust hebben aangejaagd.

Vraag 22
Gaat u zich inzetten om de inspraak over de komst van een azc rustiger te laten verlopen zodat zowel voor- als tegenstanders zonder angst en intimidatie zich kunnen laten horen?

Antwoord op vraag 22
Er vindt reeds veel inzet plaats omtrent een rustig traject om een opvanglocatie met voldoende inspraak tot stand te laten komen. Om dit proces te begeleiding heeft de VNG, in samenspraak met het kabinet, een Ondersteuningsteam Asiel ontwikkelt die gemeenten ondersteunen in dit traject.

Vraag 23
Wat is uw reactie op de brandstichting bij het gebouw in Valkenswaard waar in de toekomst alleenstaande minderjarige vluchtelingen zouden worden opgevangen?

Antwoord op vraag 23

Brandstichting is een ernstig misdrijf dat levens in gevaar brengt. Wij veroordelen dit krachtig. Het is in eerste instantie aan het Openbaar Ministerie en vervolgens aan de rechter om te beoordelen of al dan niet sprake is van een strafbaar feit. Eventuele andere aanvullende maatregelen zijn aan de lokale driehoek.
COA en gemeenten nemen waar nodig aanvullende beveiligingsmaatregelen.

Vraag 24
Hoe gaat u ervoor zorgen dat deze intimidatie stopt en niet de reden mag zijn dat er al dan niet een azc komt?

Antwoord op vraag 24

Besluitvorming mag nooit door intimidatie worden bepaald. Lokale bestuurders beschikken over instrumenten om veiligheid te borgen; het Rijk ondersteunt hen en, indien nodig, met aanvullende capaciteit en kaders. Strafbare intimidatie wordt aangepakt, parallel aan het reguliere besluitvormingsproces. Daarnaast is de minister van BZK met bestuurders in gesprek over waar aanvullende instrumenten nodig zijn om ondermijning van de democratie tegen te gaan.

Vraag 25
Kunt u nader ingaan op de rol van sociale media in het aanjagen van intimidatie van voor- en tegenstanders van een azc? In hoeveel gevallen zijn intimiderende acties aangesticht via online kanalen?

Antwoord op vraag 25
Sociale media kunnen een rol spelen in het organiseren en aanjagen van acties,

waaronder intimidatie. Als online platforms zijn zij gebonden aan de digitaledienstenverordening (Digital Services Act, hierna: DSA). Die verplicht zeer grote online platforms-en zoekmachines zoals bijvoorbeeld Facebook, Instagram en TikTok om ten minste één keer per jaar zogeheten systeemrisico's die voortvloeien uit het ontwerp of uit de werking van hun dienst te onderzoeken en te laten onderzoeken. Waar zulke risico's bestaan moeten ze er maatregelen tegen nemen. Systeemrisico's omvatten onder meer de verspreiding van illegale inhoud en de eventuele werkelijke of voorzienbare negatieve effecten op de openbare veiligheid of de uitoefening van grondrechten. Dat kunnen ook dit soort intimiderende acties zijn. Er is dus een zekere verantwoordelijkheid voor sociale media om het gebruik van hun diensten voor dit soort acties te bestrijden. In hoeverre ze een rol hebben gespeeld is tegelijkertijd niet bekend.

Waar intimiderende activiteiten strafbaar zijn, wordt overigens opgetreden. Het exacte aantal gevallen is afhankelijk van aangiften, meldingen en digitale opsporing en wordt in reguliere rapportages betrokken.

Vraag 26
Bent u van mening dat grote online platforms hier voldoende tegen optreden, gezien u in eerdere beantwoording beschrijft dat er tegen meerdere bedrijven al aanwijzingen zijn gepubliceerd dat zij wet- en regelgeving niet naleven?

Vraag 27
Welke maatregelen kunt u nemen om intimidatie (aangejaagd) via sociale media tegen te gaan, bijvoorbeeld door bestaande wet- en regelgeving strenger te handhaven, met behoud van de vrijheid van meningsuiting?

Antwoord op vraag 26 en 27

Het kabinet zet in op strenger toezicht op grote online platforms, met verplichtingen tot transparantie over algoritmes en inkomsten, en met effectieve moderatie van illegale content. Uitgezocht wordt hoe verslavende, polariserende en antidemocratische algoritmes kunnen worden verboden en strafbare content zo snel mogelijk na bevel van de toezichthouder kan worden verwijderd.

Vraag 28
Kunt u deze vragen binnen de geldende termijn beantwoorden?

Antwoord op vraag 28
Dit is helaas niet gelukt.

[1] Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2025-2026, nr. 2846

[2] Uit de beantwoording van bovenstaande vragen: "Er lopen inmiddels diverse onderzoeken tegen verschillende sociale media, en in een aantal zaken zijn al zogenaamde preliminary findings van niet-naleving gepubliceerd. Zo worden sociale media waar nodig gedwongen om verantwoordelijkheid te nemen."

Directoraat-Generaal Migratie

Onze referentie
8054280